

Bahar Sarkin Şahin, Simel Parlak

İstanbul Okan University, İstanbul-Turkey
bahar.sarkin@okan.edu.tr; simelparlak@gmail.com

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2020.15.3.1C0699	
ORCID ID	0000-0002-8651-2693	0000-0002-8651-2693
CORRESPONDING AUTHOR	Bahar Sarkin Şahin	

AŞKA İLİŞKİN TUTUMLARIN YAKIN İLİŞKİLERDE YAŞANTILARI YORDAYICILIĞININ İNCELENMESİ

ÖZ

Bu çalışmada aşka ilişkin tutum biçimlerinin yakın ilişkilerde yaşantılar ölçek puanlarını yordayıcılığı incelenmiştir. Araştırmancın çalışma grubunu İstanbul'da bir vakıf üniversitesine devam eden 272 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama amacıyla Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği ile kaygı ve kaçınma boyutları olan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Aşka İlişkin Tutumlar alt ölçek puanlarının Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinin boyutları olan kaygı ve kaçınma puanlarını ne derece yordadığını belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizinden yararlanılmıştır. Aşka ilişkin tutum biçimleri kaçınma puanları ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir ($R=0.436$, $R^2=0.19$, $p<.05$). Altı değişken birlikte kaçınmadaki toplam varyansın yaklaşık %19'unu açıklamaktadır. Aşka ilişkin tutum biçimleri kaygı puanları ile orta düzeye yakın anlamlı bir ilişki vermektedir ($R=0.546$, $R^2=0.30$, $p<.05$). Altı değişken birlikte kaygıdaki toplam varyansın yaklaşık %30'unu açıklamaktadır. Bu araştırma sonucunda yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve başkalarından kaçınma duyguları için aşka ilişkin tutum puanlarının yordama düzeylerinin önemli olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kaçınma, Kaygı, Yakın İlişkiler, Aşk Biçimleri, Tutum

EXAMINING THE PREDICTION OF LOVE ATTITUDE STYLES ON EXPERIENCES IN CLOSE RELATIONSHIPS

ABSTRACT

This study investigated the extent to which love attitude styles predicted Experiences in Close Relationships' scale score. The study group of the research consisted of 272 teacher candidates attending a foundation university in Istanbul. In the research, the Love Attitude Scale and the Experiences in Close Relationships Inventory with anxiety and avoidance dimensions were used for data collection. A relational model was used in this research. Multiple linear regression analysis was used to determine to what extent students' Attitudes Related to Love subscale scores predicted the Anxiety and Avoidance scores. There is a moderate and significant correlations were determined between Attitudes Related to Love subscale scores and avoidance score ($R=0.436$, $R^2=0.19$, $p<.05$). Six variables explain about 19% of the total variance in avoidance. There is a moderate and significant correlations were determined between Attitudes Related to Love subscale scores and anxiety score ($R=0.546$, $R^2=0.30$, $p<.05$). Six variables together of this research account for about 30% of the total variance in anxiety. As a result of this research, it was determined that the predictive levels are important for the anxiety and avoidance feelings in close relationships.

Keywords: Avoidance, Anxiety, Close Relationships, Love styles, Attitude

How to Cite:

Sarkin Şahin, B. ve Parlak, S., (2020). Aşka İlişkin Tutumların Yakın İlişkilerde Yaşantıları Yordayıcılığının İncelenmesi, Education Sciences (NWSAES), 15(3):63-72, DOI: 10.12739/NWSA.2020.15.3.1C0699.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Aşk pek çok yazın alanında ve sözlü dilde yer almış ve bireyin yaşam doyumunun önemli belirleyicilerinden olmuştur. Ötekinin gözünde görülme çabası içinde olan birey için ötekinin gözünde kendine dair onayı aldığı en temel ruhsal alan, aşk duygusudur. Erkek ve kadın için ilk sevgi nesnesi olan anneden sonra o eksiği doldurmak üzerine yaşam içerisindeki yolculuk düşünüldüğünde aşk ilk kaybı arama ve acıyı onarma çabası olarak değerlendirilebilir. "Her âşık, geçmişte kaybettiği "okyanussal" aşkının yarasını, yeniden bulduğu aşklarla sarmaya çalışıyorsa, her aşk, ilk yaranın izlerini taşıyacaktır. Bir bakıma aşk, hüsrarla biten ilk "Bir"leşme girişimini telafi etme çabasıdır [17]. Kuramsal açıdan bakıldığında aşka ilişkin çeşitli kuramların bulunduğu görülmektedir. Rubin'in kuramında bağlanma, gözetme ve yakınlık kurma ihtiyacı ile belirlenen aşk duygusu kültürel bir olgu olarak görülmüş ve aşk ve hoşlanma olarak iki boyutta incelenmiştir [25]. Hatfield ise aşkı, romantik ilişkinin başlangıcında ortaya çıkan tutkulu aşk ve zaman içinde deneyim ve duygu ile ortaya çıkan dostça aşk olarak iki boyutta incelemiştir [14]. Sternberg ise yakınlık, karar ve tutku olmak üzere aşkın üç bileşeninin oluşturduğu hoşlanma, romantik aşk, delicesine aşk, dostça aşk, aptalca aşk, boş aşk, mükemmel aşk ve aşksızlık olmak üzere sekiz aşk biçiminin olduğunu belirtmiştir [27].

Lee ise aşk hususunda herkesin benzer duyguları yaşamadığını belirtmiş ve aşka ilişkin farklı biçimleri ortaya koymuştur [18]. Tutkulu aşkta, fiziksel çekim önemlidir ve birey ilk görüşte aşka inanır. Oyun gibi aşkta ise eğlence ve çok eşlilik ön planda bağlanma ise zayıftır. Arkadaşça aşkta ise zaman ve deneyimlerle gelişen uyum ve paylaşımın güçlü olduğu görülmektedir. Mantıklı aşkta ise partnerin eğitim durumu, mesleği vb. özelliklerinin aşk duygusunun gelişiminde belirleyici olduğu görülmektedir. Sahiplenici aşkta ise yoğun duygu, fiziksel çekim ile birlikte kaybetme korkusu, kaygı ve kıskançlık duygularının varlığı gözlenir. Özgeci aşkta ise partnere öncelik veren, destekleyici bir tutum görülür [18]. Yürütülen araştırmada kuramsal anlamda Lee'nin aşka ilişkin geliştirdiği bakış açısıyla geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Psikodinamik açıdan bakıldığında içdişle, anneyle ayrılığı ve bu eksiklik duygusunu yaşayan birey ötekiyle tamamlanacağı yanılsamayla harekete geçebilecektir. Aşkın koşulu bu eksiklik ve ötekiyle tamamlanma arzusundadır [12]. Aşk duygusuna ego ideali çerçevesinden bakıldığında, bireyin olmak istediğini yansıtan ego ideali ile gerçek benlik arasında çatışma yaşanmaktadır. İdeal benliğin oluşumunda bebeklik ve çocukluk evresiyle beraber hayranlık duyulan kişiler belirgindir.

Hayranlık duyulan kişilere ve onların özelliklerine sahip olma ile birey yaşadığı eksiklik duygusundan kurtulma ve tamlığı yaşama arzusuna doğru hareket etmektedir. Aşk bu sebeple ilk kaybı arama girişimidir çünkü birey bilinçdışı düzeyde yetersizliğinin farkındadır. Bu yetersizlik ve başarısızlık duygusunun yarattığı kendinden hoşnut olmama hali ile birey, kendisinde bulunmayan niteliklere sahip görünen, kendine yeten ve hoşnut olan birinin/ego idealinin arayışına yönelmektedir. Aşk duygusu ile birey karşısındaki kişide ego idealini görür ve kendinden hoşnutsuzluğun yerini mutluluğa alır. Bireyin kendinden hoşnutsuzluğu ne oranda güçlü ise ego idealini temsil eden kişiye yönelik aşk duygusu da o oranda güçlü olmaktadır. Aşk duygusu ile birey, kendisinden hoşnut olmayan egoyu kurtarma girişiminde bulursa da bunun başarılı olma haline ilişkin bir garanti bulunmamaktadır [23 ve 24]. Psikodinamik yaklaşımın kuramcılarında olan Bowlby bakım veren ve çocuğun birbirlerine konumlanışlarını ifade eden içsel çalışma modellerinin affektif bir içerik taşıdığını

belirtmektedir [5 ve 6]. Bakım verenin davranış örüntüleri bireyin yakın ilişki biçimini, beklentilerini, inanç ve tutumlarını yaşamı boyunca etkilemektedir. Birey ve bağlandığı nesnelere arasındaki etkileşim bireyin zihinsel şemasında yer edinmekte ve bu örüntüler birbirini tamamlayıcı olarak görülmektedir. Güvenli ve güvensiz bağlanma olmak üzere iki temel bağlanma biçimi mevcuttur. Bakım verenin kesintisiz, tutarlı ve duyarlı bir ilişki biçimi kurması ile güvenli bağlanma gerçekleşmektedir. Güvensiz bağlanmada ise kaçınan, iki değerli ve disorganize bağlanma biçimleri bulunmaktadır. Kaçınan bağlanmada gereksinimlerini en aza indiren çocuk bakım veren tarafından reddedilmeye önlem almaktadır. İki değerli bağlanmada ise bakım verene karşı boyun eğici ve ilgisini elde etmek için ısrarlı bir yol izlenmektedir. Disorganize bağlanmada (main ve solomon) ise ağır bir patoloji yaşanmakta ve çocuk donup kalma, sallanma gibi davranışlar sergilemekte ve bakım verenin kötü muamelesi ile biçimlenmektedir [6 ve 7]. Bağlanma biçimi yetişkinlik döneminde yaşanan romantik ilişki sürecini doğrudan etkilemektedir [5 ve 15].

Bartholomew ve Horowitz bakım verenle ilişki örüntüsünün yetişkinlik döneminde romantik ilişkilere etkisini güvenli, saplantılı, kaçınan ve korkulu olmak üzere dört gruba ayırmıştır [5]. Son yıllarda yapılan çalışmaların bağlanmanın daha çok kaygı ve kaçınma boyutu üzerinden incelenmesi [8] nedeniyle yürütülen çalışmada da kaygı ve kaçınma boyutu ele alınmıştır. Erikson'un yakınlığa karşı yalıtılmışlık evresini kapsayan beliren yetişkinlik dönemi psikososyal açıdan değerlendirildiğinde kimlik karmaşası yaşayan bireyin yakınlık kurmaya ihtiyacı olduğu görülmektedir. Birey yakın ilişkiler kurma ve bununla birlikte bu yakınlık sürecinde kendi kimliğini kurup oluşturabilme sürecini yaşamaktadır. Bireyin yakınlığı oluşturamaması durumunda yalıtılmışlık ve bireyin kendini çevresinden izolasyonuna neden olmaktadır [26 ve 22]. Beliren yetişkinlik dönemindeki birey, aşka ilişkin tutumunda ergenlik dönemine oranla belirgin olarak partneriyle daha fazla bire bir zaman geçirme, duygusal açıdan yoğun ve uzun süreli ilişkiler kurma ve geleceğe dair yaşamını paylaşmayı sorgulamaktadır. Bu dönem bireyin kendisi ve geleceği ile ilgili sorular sorduğu dönemdir [3 ve 4]. Kimlik keşfi dönemi olarak değerlendirilebilecek olan bu dönem bireyin, romantik ilişki, dünya görüşü, meslek edinme ve olanakları değerlendirme açısından kararsızlığın ve sorgulayışların yaşandığı bir dönem olarak değerlendirilebilir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Romantik ilişkiler, beliren yetişkinlik döneminde bireyin ilişki becerileri geliştirmesini ve yakınlık kurmasını sağlayarak yetişkinlik evresine sağlıklı geçişi sağlayan temel bir dinamiktir. Romantik ilişkilerde yaşanabilecek sorunlar gelişimsel açıdan bireyin diğer yaşam alanlarını da etkileme riskini beraberinde getirmektedir. Aşk duygusuyla kurulan bir yakınlık ile beliren yetişkinlik dönemindeki birey sağlıklı bir kimlik oluşturma, ruhsal açıdan sağlıklı bir bütünlüğe sahip olma ve riskli davranışlardan kaçınma gücüne sahip olma yeteneği gösterebilmektedir. Bu çalışmada vakıf üniversitesi öğrencilerinin Lee'nin tanımladığı aşka yönelik tutum biçimlerinin yakın ilişkilerde yaşantılar ölçek puanlarının yordayıcılığının incelenmesi amaçlanmıştır. Genel olarak üniversite yıllarını kapsayan beliren yetişkinlik döneminde aşka yakınlık artar ve aşk ciddi anlamlar barındırır. Ergenlikte yakın ilişkiler genel olarak gruplar halinde yapılan buluşmalar, partiler halinde iken beliren yetişkinlikte yakın ilişkiler daha çok ikili birliktelik ve duygusal yakınlığa dönüşmektedir. Birey anlık mutluluğa değil, yaşamını nasıl

insanlarla geçireceğine odaklanmaktadır. Literatür incelendiğinde aşka yönelik tutum biçimleri ile yapılan çalışmalar genel olarak olumlu duygular üzerine odaklandığı, olumsuz duyguları doğrudan inceleyen çalışmaların azlığı dikkate çekicidir. Ülkemiz kültürü ve beliren yetişkinlerinin ikili ilişki yapıları düşünüldüğünde aşka yönelik tutumlarının yakın ilişkilerde olumsuz duygularla nasıl bir bağlantısının olduğunun araştırılmasının önemli olduğu düşünülmüştür. Ayrıca topluma yön verecek öğretmen adaylarının duyuşsal özelliklerinin ele alındığı özellikle gelecekte öğrencilerini de etkileyecek yakın ilişkilerinde yaşantı duygularının incelenmesinin önemli olduğu, araştırma bulgularının gelecek kuşakların ruh sağlığı açısından önleyici çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

3. YÖNTEM (METHOD)

Bu çalışmada, ilişkisel tarama modelinde korelasyonel bir çalışmadır. Korelasyonel çalışmaların değişkenler arasındaki ilişkilerin açıklanması, belirlenen ilişkilerle bağlantılı olarak daha üst düzey çalışmaların yapılabilmesi amacıyla önemli ipuçları sunan çalışmalar oldukları bilinmektedir [9].

Korelasyonel çalışmalar, iki ya da daha fazla değişkenler arasındaki ilişkinin bu değişkenlere herhangi bir biçimde müdahale edilmeden incelenmesidir. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da bulunan bir vakıf üniversitesinin eğitim fakültesindeki farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adayları çalışmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubuna ait demografik bilgiler, frekans ve yüzde değerleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma grubuna ait frekans ve yüzde dağılımı
(Table 1. Frequency and percentage distribution of the study group)

Sınıf Düzeyi	Bölüm	Cinsiyet				Toplam	
		Kadın		Erkek		f	%
		f	%	f	%		
4. Sınıf	PDR	44	16.18	36	13.23	136	50
	OKL	28	10.30	2	0.73		
	ÖZE	12	4.40	7	2.57		
	İNG	3	1.10	4	1.48		
3. Sınıf	PDR	49	18.01	40	14.70	136	50
	OKL	20	7.40	3	1.10		
	ÖZE	8	2.93	7	2.56		
	İNG	4	1.48	5	1.84		
Toplam		168	61.80	104	38.20	272	100

Tablo 1 incelendiğinde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programından (PDR) 169, Okul Öncesi Öğretmenliği programından (OKL) 53, Özel Eğitim Öğretmenliği programından (ÖZE) 34 ve İngilizce Öğretmenliği programından (İNG) 16 olmak üzere 272 öğretmen adayı çalışmaya katılmıştır. Öğretmen adaylarının 168'si kadın, 104'ü erkektir. Beliren yetişkinlik dönemi özelliklerini daha belirgin yansıtacakları ve öğretmenlik mesleğine daha yakın olduklarından üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri ile çalışılmıştır. Çalışmada veri toplama amacı ile Büyüksahin ve Hovardaoğlu [10] tarafından Türkçe'ye uyarlanan Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği ve Sümer [28] tarafından Türkçe'ye uyarlanan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği kullanılmıştır.

- **Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Formu:** Kişilerin aşka ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla Hendrick, Hendrick ve Dicke [16] tarafından geliştirilmiş, Büyüksahin ve Hovardaoğlu [10]

tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek toplam 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerliliğine ve dair çalışmalar 867 üniversite öğrencisiyle yürütülmüştür. Uyarlama çalışmasında özgün ölçekle tutarlı faktör yapısı elde edilmiş ve altı faktör yapısı toplam varyansın %54.30'unu açıklamaktadır. Bu faktörler tutkulu aşk (8, 12, 16, 23), özgeci aşk (9, 13, 21, 4), oyun gibi aşk (2, 3, 17, 19), arkadaşça aşk (7, 14, 22, 24), mantıklı aşk (11, 5, 18, 20) ve sahiplenici aşk (1, 15, 6, 10) olarak adlandırılmış ve alt boyutlar 4 maddeden oluşmaktadır. Maddeler uyarlanan orijinal ölçekte olduğu gibi ölçmeyi amaçladığı boyutlar altında toplanmaktadır. LAS'ın iç tutarlılık anlamındaki güvenilirliği Cronbach Alpha katsayısı ile .70 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeğin iki yarım güvenilirliği 0.70 olarak hesaplanmıştır. Ölçek beşli likert tipi olmak üzere cevaplayıcılardan her maddeyi yönergeye uygun olarak (kesinlikle yanlış=1, yanlış=2, kararsızım=3, doğru=4, kesinlikle doğru=5) katılma derecelerini gösteren seçeneklerden birini işaretlemeleri beklenmektedir. Ölçeğin cevaplama süresi yaklaşık 10 dk sürmekte ve ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekte her bir alt boyuta ait toplam puan elde edilmekte ve alt boyutları oluşturan ölçeklerden en az 4 en fazla 20 puan alınabilmektedir. Alt ölçeklerden alınan puanlar 20'ye ne kadar yaklaşırsa o aşk biçiminin benimsendiği anlamında yorumlanmaktadır.

- **Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri:** Sümer [28] tarafından Türkçe'ye uyarlanan envanter Brennan, Clark ve Shaver [8] tarafından geliştirilmiştir. Bağlanmada iki temel boyutu olan yakın ilişkilerde başkalarından kaçınmayı ve yaşanan kaygıyı belirlemeyi amaçlamaktadır. Envanter toplam 36 maddeden oluşmakta ve her bir boyut 18'er madde ile ölçülmektedir. Kaçınma puanını elde etmek için tek sayı numaralı maddelerin ortalamaları hesaplanırken kaygı puanını hesaplamak için çift sayı numaralı maddelerin ortalamaları hesaplanmaktadır. Cevaplayıcıların 7'li derecelendirme yöntemine göre 1=hiç katılmıyorum'dan 7=tamamen katılıyorum'a doğru her bir maddenin kendilerini ne derece tanımladığını belirten seçeneği işaretlemeleri istenmektedir. 3, 15, 19, 22, 25, 27, 29, 31, 33 ve 35 numaralı maddeler ters kodlanmaktadır. Yapı geçerliliğini belirlemek için yapılan faktör analizinde kaçınma boyutunu temsil eden faktör toplam varyansın %22'sini, kaygı boyutuna karşılık gelen ikinci faktör ise toplam varyansın %16'sını açıklamaktadır. Uyarlama çalışmasında özgün ölçekle tutarlı faktör yapısı elde edilmiş ve aynı maddeler aynı faktör altında toplanmıştır. Kaygı boyutu için .86, kaçınma boyutu için .90 Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı hesaplanmış, iki boyut için de yüksek düzeyde güvenilirlik katsayısına sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmada veri setine ait kayıp değerlerin olup olmadığı, normallik, doğrusallık ve homojenlik varsayımları incelenmiş ve varsayımların karşılanmıştır. Yordanan değişkenlerle yordayıcı değişkenler arasındaki ilişkinin doğrusal olduğu, değişkenler arasında ikili korelasyonlar incelendiğinde çoklu doğrusal bağlantı (multicollinearity) olmadığı, varyans büyütme faktörü (VIF) değerinin 10'dan düşük, tolerans değerinin .20'den yüksek, durum indeksi değerinin (CI) 30'dan düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca otokorelasyonun, Durbin-Watson değerlerinin 0-2 arasında olmasından dolayı görülmeye başlanmıştır. Öğrencilerin Aşka İlişkin Tutumları alt ölçek puanlarının Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinin boyutları olan Kaygı ve Kaçınma puanlarını ne derece yordadığını

belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizinden standart yaklaşım kullanılmıştır. Çoklu doğrusal regresyon analizi, yordanan değişkenden açıklanan varyansın yordayıcı değişkenler tarafından yorumlanmasına, hesaplanan bu açıklanan varyansın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ve yordayıcı değişkenlerin yordanan değişkenlerle arasındaki korelasyonun yönüne ilişkin yorumda bulunma olanağı sağlamaktadır [29]. Standart yaklaşımın tercih edilme sebebi ise aşka ilişkin tutumlar ölçeğinin altı alt boyuttan oluşması ve her bir alt boyutun ayrı ayrı puanlanabilir ve yorumlanabilir olmasıdır. Standart yaklaşımda amaç tüm yordayıcı değişken olarak belirlenen değişkenlerin birlikte yordanan değişken üzerindeki ilişkileri ortak incelemektir.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Araştırmanın alt amaçlarından aşka ilişkin tutumlar ölçeğinin kaçınma duygusunu yordanmasına yönelik çoklu regresyon analiz sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Aşka ilişkin tutumlar ölçeğinin kaçınma duygusunu yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analiz sonuçları
(Table 2. Multiple regression analysis results for predicting love attitudes scale avoidance sense)

Değişken	B	Standart Hata B	β	T	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	4.586	0.377		12.164	0.000		
Özgeci Aşk	-0.042	0.020	-0.145	-2.141	0.033	-0.187	-0.130
Arkadaşça Aşk	-0.025	0.017	-0.092	-1.517	0.130	-0.192	-0.093
Tutkulu Aşk	-0.110	0.019	-0.340	-5.661	0.000	-0.371	-0.328
Mantıklı Aşk	0.054	0.018	0.172	2.966	0.003	0.105	0.179
Oyun Gibi Aşk	-0.005	0.023	-0.012	-0.202	0.840	0.010	-0.012
Sahiplenici Aşk	0.035	0.023	0.104	1.542	0.124	0.013	0.094

R=0.436 R²=0.19 F_(6,265)=10.392 p=0.00

Tablo 2 incelendiğinde özgeci aşk, arkadaşça aşk, tutkulu aşk, mantıklı aşk, oyun gibi aşk, sahiplenici aşk biçimini içeren aşka ilişkin tutum biçimlerinin birlikte kaçınma puanları ile orta düzeye yakın anlamlı bir ilişki vermektedir (R=0.436, R²=0.19, p<.05). Altı aşk biçimi hep birlikte kaçınmadaki toplam varyansın yaklaşık %19'unu açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin kaçınmadaki görece önem sırası; tutkulu aşk, mantıklı aşk, özgeci aşk, sahiplenici aşk, arkadaşça aşk, oyun gibi aşktır. Regresyon katsayılarının manidarlığına yönelik t testi değerleri incelendiğinde ise, özgeci, tutkulu, mantıklı değişkenlerinin anlamlı bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre kaçınmanın yordanmasına yönelik oluşturulan matematiksel regresyon eşitliği modeli (1) aşağıda verilmiştir.
Kaçınma=4.586-0.042 özgeci aşk - 0.025 arkadaşça - 0.110 tutkulu + 0.054 mantıklı - 0.005 oyun gibi + 0.035 sahiplenici (1)

Araştırmanın alt amaçlarından aşka ilişkin tutumlar ölçeğinin kaygı duygusunun yordanmasına yönelik çoklu regresyon analizinin sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Aşka ilişkin tutumlar ölçeğinin kaygı duygusunu yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analiz sonuçları
(Table 3. Multiple regression analysis results for predicting love attitudes scale anxiety)

Değişken	B	Standart Hata B	β	T	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	1.046	0.384		2.721	0.003		
özgeci aşk	0.018	0.020	0.058	0.922	0.357	0.290	0.057
arkadaşça aşk	0.002	0.017	0.006	0.110	0.913	0.088	0.007
tutkulu aşk	-0.034	0.020	-0.096	-1.710	0.038	-0.015	-0.104
mantıklı aşk	0.057	0.019	0.165	3.059	0.002	0.256	0.185
oyun gibi aşk	0.065	0.023	0.154	2.788	0.006	0.323	-0.169
sahiplenici aşk	0.142	0.023	0.383	6.083	0.000	0.489	0.350
R= 0.546 R ² =0.30 F(6, 265)= 18.792 p=0.00							

Tablo 3 incelendiğinde özgeci aşk, arkadaşça aşk, tutkulu aşk, mantıklı aşk, oyun gibi aşk, sahiplenici aşk biçimini içeren aşka ilişkin tutum biçimlerinin birlikte kaygı puanları ile orta düzeyde yakın manidar bir ilişki göstermektedir (R=0.546, R²=0.30, p<.05). Altı aşk biçimi hep beraber kaygıdaki toplam varyansın yaklaşık %30'unu açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, aşk biçimi değişkenlerinin kaygıdaki görece önem sırası; sahiplenici aşk, mantıklı aşk, oyun gibi aşk, tutkulu aşk özgeci aşk, arkadaşça aşktır. Regresyon katsayılarının manidarlığına yönelik t testi değerleri incelendiğinde ise, tutkulu, mantıklı, oyun gibi, sahiplenici aşk değişkenlerinin anlamlı bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre kaygının yordanmasına yönelik oluşturulan matematiksel regresyon eşitliği modeli (2) aşağıda verilmiştir.

$$\text{Kaygı} = 1.046 + 0.018 \text{ özgeci aşk} + 0.002 \text{ arkadaşça} - 0.034 \text{ tutkulu} + 0.057 \text{ mantıklı} + 0.065 \text{ oyun gibi} + 0.142 \text{ sahiplenici} \quad (2)$$

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

(DISCUSSION, CONCLUSIONS AND SUGGESTIONS)

Bu çalışmada Lee'nin sınıflandırmasını dikkate alan Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin alt ölçek puanlarının üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerde yaşantılarını ne ölçüde yordadığı kaçınma ve kaygı duyguları için iki ayrı standart çoklu regresyon analiziyle incelenmiştir. Kaçınma duygusu için yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre tüm aşk biçimleri kaçınma duygusunun %19'unu açıkladığı, özgeci, tutkulu, mantıklı aşk değişkenlerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kaygı duygusu için yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre tüm aşk biçimlerinin kaygı duygusunun %30'unu açıkladığı, tutkulu, mantıklı, oyun gibi, sahiplenici aşk değişkenlerinin önemli anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular birlikte ele alındığında tutkulu ve mantıklı aşk değişkenlerinin hem kaçınma ve hem de kaygı duygularını yordadığı belirlenmiştir.

Yetişkinlikteki bağlanma örüntüsü ile ilgili yapılan çalışmalar [15 ve 13] bakım veren ve çocuk arasında gelişen içsel çalışma modellerinin yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkileri ve romantik ilişki nesnesine ilişkin bağlanma biçimini doğrudan belirlediğini göstermektedir. Çocukluk döneminde bakım verenle güvenli bağlanma ilişkisi, yetişkinlik döneminde romantik ilişkide de güvenli bağlanmanın gelişmesini sağlamaktadır. Yürütülen araştırmada üniversite öğrencilerinin kaçınma ve kaygı duyguları romantik ilişkilerinde ortaya çıkmakta, güvensiz bağlanmanın yetişkinlikteki yansımaları olan bu bağlanma biçimleri aşk ilişkilerini de etkilemektedir. Mantıklı aşk ile hem romantik ilişkide reddedilmeye karşı bir savunma olarak kaçınma gerçekleştirdiği hem de tutkulu bir

biçimde severek her an terk edileceği korkusunu bertaraf etmeye çalışarak kaygılı bir bağlanma örüntüsü ortaya koyduğu görülmektedir.

Akbay [1] üniversite öğrencileri ile yürüttüğü çalışmada bakım verenle bağlanma ilişkisinin güvenli olmasının romantik ilişkilerde kaygı ve kaçınma tutumunu negatif yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Oktay [21] tarafından yürütülen çalışmada da bakım vereninin güvenli ilişki stilinin romantik ilişkilerdeki kaçınma tutumunu negatif etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Akdağ [2] tarafından üniversite öğrencileriyle yürütülen araştırmada ise bakım verenle ilişkinin kaygılı bağlanmayı %13, kaçınmacı bağlanmayı ise %7 yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yürütülen araştırmada da kaçınma bağlanma biçiminin tutkulu, mantıklı ve özgeci aşk tiplerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kaygılı bağlanma biçiminin ise, tutkulu, mantıklı, oyun gibi ve sahiplenici aşk tiplerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Feeney ve Noller [11] tarafından yürütülen araştırmada sahiplenici ve özgeci aşk biçimine sahip olan bireylerin saplantılı bağlanma geliştirdikleri görülmektedir. Araştırma sonucunda da benzer biçimde özgeci aşk ve sahiplenici aşkın güvensiz bağlanma ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı araştırma da oyun gibi aşk ve kaçınmacı bağlanma arasında ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Hazan ve Shaver [15] kaçınmacı bağlanma örüntüsüne sahip olan bireylerin yakınlık kurmaktan kaçındıklarını ve partner tarafından kurulan yakınlık kurma girişimlerinden rahatsız olduklarını belirtmektedir. Kaygılı bağlanma örüntüsüne sahip olan bireylerin ise partnerin kendisini sevmediğine veya terk edileceklerine dair kaygılarının olduğunu ve kıskançlık sergileyebildiklerini belirtmektedir. Mikulincer ve Shaver [20] güvenli bağlanma örüntüsüne sahip olan bireylerin partnerlerine yönelik olumlu ve güvenilir bir inanç beslediğini ancak kaygılı ve kaçınan bireylerin ilişkiye dair tekrarlayan olumsuz atıf ve düşüncelerinin olduğunu belirtmektedir. Güvensiz bağlanma örüntüsüne sahip bireyler romantik ilişki süresince partnere yakın olmak ve ona öfke duymak veya uzaklaşmak arasında değişen bir salınım arasında gidip gelmektedir.

Main, Kaplan ve Cassidy [19] yürüttükleri araştırmada güvenli bağlanma örüntüsüne sahip olan bireylerin ilişkilerinde daha yüksek doyum yaşantıladıklarını ancak yeterince kapsayıcı ve ilgili bakım veren deneyimi yaşayamayan reddedilen, ihmal edilen tutarsız bir ebeveynlik stili ile büyüyen çocukların yetişkinlik süresince romantik ilişkilerinde güvensiz bağlanma örüntüsü sergilediğini belirtmiştir. Araştırma bulguları literatürde farklı çalışma grupları ile yürütülen bireylerin aşk tanımlarına bağlı olarak aşkın olumsuz duygularla ilişkili olduğu bulgularını desteklemektedir. Çalışmanın öğretmen adaylarını kapsaması gençlerin hayatında önemli yer tutan aşkın yükseköğretim kurumlarında psikolojik danışma yardımlarıyla desteklenmesi onlara olumlu katkı getireceği ve geleceğe yön verecek grubun farkındalıklarının arttırılmasının önemli bir adım olacağı ileri sürülebilir. Bağlanma ve yetişkinlikteki romantik ilişki biçimlerine etkisi göz önüne alındığında gelecek kuşakların ruh sağlığı açısından önleyici çalışmaların yapılması amacıyla romantik ilişki süresince sağlıklı ve güvenli ilişkiye ve ebeveynlik becerilerine ilişkin epsiko eğitimleri planlanması önemini korumaktadır. Belirlenen bağımsız değişkenlerin yanında farklı değişkenler ile birlikte üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerde yaşantılarını oluşturan kaçınma ve kaygı duyguları yapısal eşitlik modeli modellenenabilir.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma 15-17 Kasım 2019 tarihleri arasında gerçekleşen International European Conference on Interdisciplinary Scientific Researches kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- [1] Akbay, S.E., (2015). Anne Babaya Bağlanma İle Romantik Yakınlık Ve Otantik Benlik Arasındaki İlişkilerde Bağlanma Stilllerinin Aracı Rolünün İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- [2] Akdağ, C., (2017). Genç Yetişkin Bireylerin Anne-Babalarıyla Kurdukları İlişki Örüntüsünün Romantik İlişkilerindeki Kaygı ve Kaçınma Düzeylerini Yordama Gücü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- [3] Arnett, J.J., (2000). Emerging Adulthood: A Theory of Development from the Late Teens Through the Twenties. *American Psychologist*. 55(5):469-480.
- [4] Arnett, J.J., (2004). *Emerging Adulthood*. New Jersey: Prentice-Hall.
- [5] Bartholomew, K. and Horowitz, L.M., (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four-category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*. 61(2):226-244.
- [6] Bowlby, J., (1973). *Attachment and Loss: Separation, Anxiety and Anger*. New York: Basic Books.
- [7] Bowlby, J., (1980). *Attachment and Loss*. New York: Basic Books.
- [8] Brennan, K.A., Clark, C.L., and Shaver, P.R., (1998). Self-Report measurement of Adult attachment: An Integrative overview. In J.A. Simpson & W.S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp:46-76). Guilford Press.
- [9] Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F., (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 2. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- [10] Büyükşahin, A. ve Hovardaoğlu, S., (2004). Çiftlerin Aşka İlişkin Tutumlarının Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Biçimleri Kapsamında İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*. 19(54):59-72.
- [11] Feeney, J.A. and Noller, P., (1990). Attachment Style as a Predictor of Adult Romantic Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2):281-291.
- [12] Freud, S., (2016). *Cinsellik üzerine* (Çev. E Kapkın). İstanbul: Payel.
- [13] Gittleman, M.G., Klein, M.H., Smider, N.A., and Essex, M.J., (1998). Recollections of parental behaviour, adult attachment and Mental Health: Mediating and Moderating Effects. *Psychological Medicine*. 28(6):1443-1455.
- [14] Hatfield, E., (1988). Passionate and Companionate Love. In Sternberg, R.J. and Barnes, M.L., (Eds.), *The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press.
- [15] Hazan, C. and Shaver, P., (1987). Romantic Love Conceptualized As an Attachment Process. *Journal of Personality and Social Psychology*. 52(3):511.
- [16] Hendrick, S.S., Dicke, A., and Hendrick, C., (1998). The Relationship Assessment Scale. *Journal of Social and Personal Relationships*. 15(1):137-142.
- [17] Kaptanoğlu, C., (2009). Aşk. *Psikeart*, 4, 24-27.
- [18] Lee, J.A., (1974). The Styles of Loving. *Psychology Today*, October, 44-51.
- [19] Main, M., Kaplan, N., and Cassidy, J., (1985). Security in Infancy, Childhood, And adulthood: A Move to the level of

-
- Representation. Monographs of The Society for Research in Child Development, 66-104.
- [20] Mikulincer, M. and Shaver, P.R., (2007). Attachment in Adulthood: Structure, Dynamics, and Change. Guilford Press.
- [21] Oktay, G., (2016). Algılanan Anne-Baba Tutumu İle Bağlanma Biçimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- [22] Öztürk, M.O., (1994). Ruh sağlığı ve Bozuklukları. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- [23] Parman, T., (2012). Ergenlik ya da Merhaba Hüzün. İstanbul: Bağlam
- [24] Reik, T., (2006). Aşk ve Şehvet Üzerine: Romantik Ve Cinsel Duyguların Psikanalizi. (Çev. A. Kılıçoğlu). Say Yayınları.
- [25] Rubin, Z., (1970). Measurement of Romantic Love. Journal of Personality and Social Psychology. 16(2):265-273.
- [26] Santrock, J.W., (2012). Yaşam Boyu Gelişim: Gelişim Psikolojisi. (Çev. Ed. G. Yüksel). Ankara: Nobel
- [27] Sternberg, R.J., (1998). Cupid's Arrow. Cambridge: Cambridge University Press.
- [28] Sümer, N., (2006). Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler Ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması. Türk Psikoloji Dergisi. 21(57):1-22.
- [29] Tabachnick, B.G. and Fidel, L.S., (2001). Using Multivariate Statistics. Boston: Allyn and Bacon.